

Б. 6
78

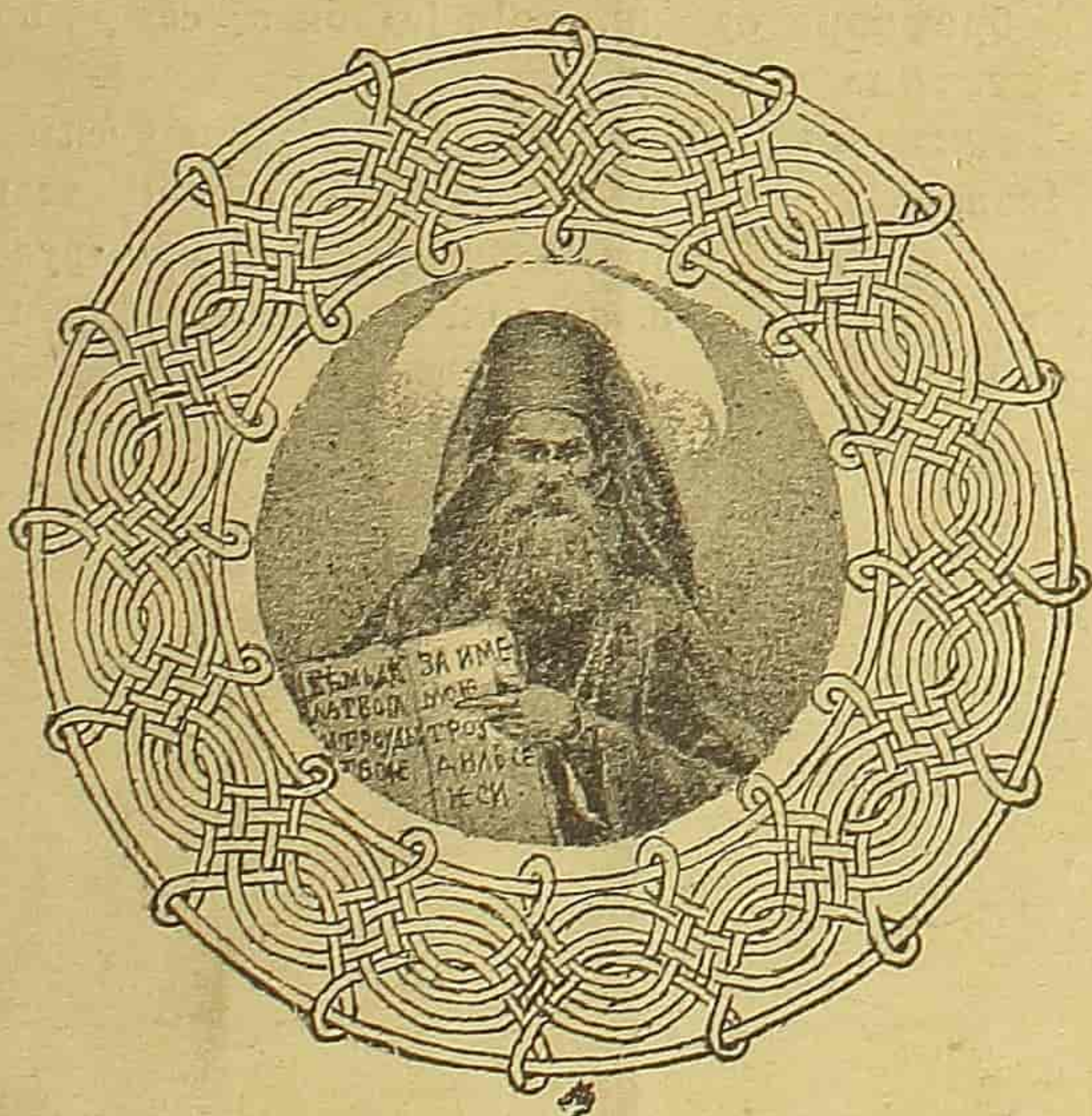
8. књига ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ књига 8.

ПОСЛЕДЊИ БОРАЦ

СПЕВ

ДРАГ. Ј. ИЛИЋА

„Брат је мио, које вере био“.

БЕОГРАД

У ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1889.

Сваки Србин и Српкиња и сваки пријатељ
Српства и његове народне просвете може
бити члан Друштва Св. Саве.

—•—

Редовни су чланови они, који дају годишње пет динара улога;

Утемељачи су они, који једном за свагда положе сто динара или по 25 динара годишње за 4 године;

Добротвори су они, који једном за свагда положе пет стотина динара.

Сви чланови добивају *друштвене књиге* бесплатно.

Чланови утемељачи добивају *дипломе* на чланство.

Чланови добротвори добивају сребрну друштвену *медаљу* с дипломом и правом, да медаљу могу носити на прсима.

—•—

№ 6. 6
378

Лука Ћеловић

ID = 64384007

БЕОГРАД УНИВ.

БИБЛИОТЕКА

Luka Celović

И. Е. 45386

БЕОГРАД

8. књига ДРУШТВА СВЕТОГА САВЕ књига 8.

ПОСЛЕДЊИ БОРАЦ

СПЕВ

ДРАГ. Ј. ИЛИЋА

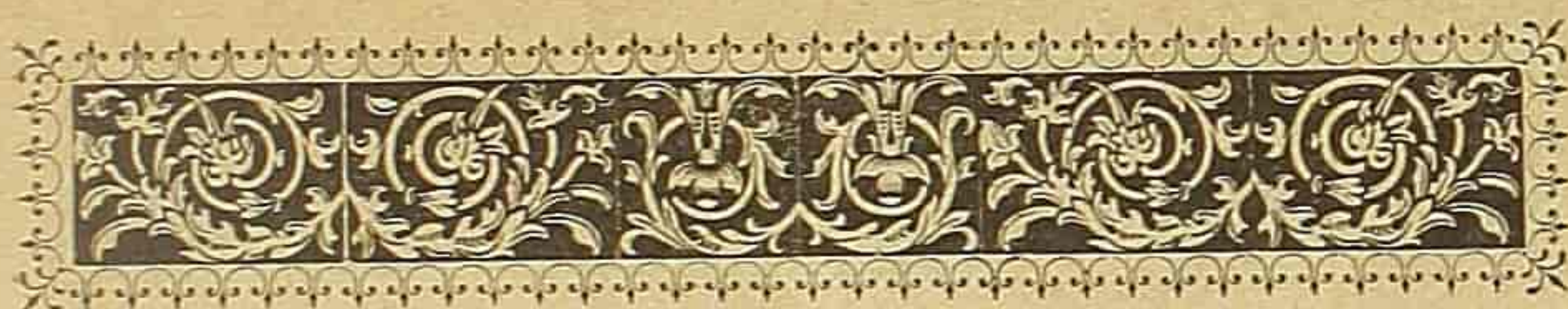
Друштво Св. Саве основано је са задатком: да шири просвету и негује национално осећање и врлине у српском народу.

Друштво врши свој задатак: 1) издавањем књига слика и песама; 2) подизањем и потпомагањем школа и цркава; и 3) новчаном помоћу.

БЕОГРАД

У ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1889.

ПОСЛЕДЊИ БОРАЦ

Полетио соко, тица сива,
Са Косова, поља широкога,
Са онога љутог разбојишта;
Под крилом му лист књиге бијеле.
Лети соко, крила не савија,
Нити пада на зелену грану,
Нити пада нити се одмара,
Док не стиже у Приморје равно;
А кад стиже у равно Приморје
Сива крила лагано повија
Над дворима Санковића Рада.
Како паде на зелену јелу,
Како пао, тако закликтао:
«Бе си данас, Санковићу Раде,
«Бе си данас, нигђе те не било!
«Ако јунак пијеш вино хладно,

«Вино ти се на ране пролило!
«Ако љубиш вјереницу љубу,
«Мој јуначе, војвода Раде,
«Е да Бог да, остала ти сама!
«Твоји бјели опустјели двори!
«Бе си некад рујно вино пио
«И с јунаци пјесме заметао,
«Ту нек пукне зелено језеро,
«А у њему гује и јакрепи!»
Кликће соко, гора се пролама,
Ал' не чује војвода босанска,
Он у кули пије вино рујно,
Око њега двадест витезова;
Њима служи Гојисава млада,
Вјерна љуба Санковића Рада.
Пјесме јече, а пехари звече,
Разлеже се гора на далеко
Са јуначког збора и пјевања.
Тако Раде сокола не чуо,
Ал' га чула Гојисава млада;
Па силази низ танахну кулу,
Право иде под зелену јелу
И соколу тихо проговара:
«Сив соколе, јада допануо,
«Која ти је голема невоља,

«Те ми ноћас кликћеш више двора
«И помињеш господара мога?
«Ено њега у бијелу двору,
„С витезови пије вино рујно,
«Казуј, сиви, какве носиш гласе?»
Њојзи соко кликом одговара:
«Драга госпо, Санковића љубо,
«Ја сам соко са Косова равна,
«Носим, госпо, лист књиге бијеле,
«Од Лазара, честитога кнеза,
«На кољено Санковић-војводи.
«Узми књигу, Санковића љубо,
«Па је носи војводи босанској,
«Нек проучи шта му књига каже!»
Шири крила соко од Косова,
Испод крила књигу испустио
На скутове војводиној љуби.
Узе књигу Гојисава млада,
Па ушета у бијеле дворе,
Књигу даје Санковићу Раду.
Кад војвода књигу разабрао,
Скочи јунак, ка' да се помами;
Колико се расрдио љуто,
Из ока му пламен удараше,
Испред себе отури трпезу,

Тресну купом о земљицу црну,
Прште купа, а проли се вино.
Питају га витезови храбри:
«Господару, Санковићу Раде,
«Откле књига, да од Бога нађе,
«Какви ли су тужни разговори?»
Сузе проли војвода Раде,
Сузе проли, а кроз плач говори:
«Авај мене од сад и до вјека,
«Бе 'но клетва на мени остаде!
«Браћо моја, витезови бојни,
«То је књига зета мојега,
«Од Лазара, честитога кнеза.
«Овако ми поручује кнеже:
«Мили шуре, Санковићу Раде,
«Сив соколе, од крајине љуте,
«Алем каме на златној челенци,
«Мој поносе међу војводама!
«Нудер крени твоје соколове,
«Соколове, приморске јунаке,
«Те полети на Косово равнo;
«Ја сам, синко, јада допануо,
«Турци су ме притиснули љуто,
«Ваља нама мејдан подјелити
«И на сабљи притврдити царство,

«Ил' јуначки главе зам'јенити.
«Купи војску, хајде на Косово!
«Јер тако ми Бога истинога,
«Ко не дође на бој на Косово,
«Од руке му ништа не родило:
«Ни у пољу бјелица шеница,
«Ни у брду винова лозица!
«За шта год се јунак прихватио,
«У камен се њему претварало!
«Мој шураче, војевода Раде,
«Ко не дође мени на Косово,
«Не имао од срца порода,
«Ни мушкога ни дјевојачкога,
«Рђом кап'о док му је кољена!»
«Ето, браћо, шта ми књига каже,
«Ето, браћо, Лазареве клетве!
«Ну тако вам хљеба царевога,
«И тако вам образа јуначког,
«Потеците сваки своме двору,
«Разавијте свилене барјаке,
«Под барјаке искупите војску;
«Ваља нама на Косово поћи,
«Да нам царе опроштаја даде,
«Да на нама не остане клетва!»
То изрече Санковићу Раде,

Па поскочи на ноге лагане,
Стаде себе јунак опремати,
На се меће јуначко од'јело:
Свилен калпак, од злата челенку,
Над челенком перо соколово;
Па облачи свилену доламу,
На долами токе позлаћене,
Ја каква је свиlena долама,
Ишарана алемима драгим,
Жеженијем извезена златом!
На ногама чизме до кољена,
На кољеним' пуца алемова;
Око паса појас од бисера,
А за пасом сабља алеманка,
На њој балчак од сувога злата,
На балчаку гуја присојкиња,
Очи су јој два алама драга,
С'јече сабља дрвље и камење,
А некмо ли главу са јунака.
Док се јунак тако опремаше,
Затрешташе трубе и борије,
Зазвекташе мачи о штитове,
Затресе се земља око двора:
Ето иду двадест витезова,
Они воде двадесет алаја,

Коњаника, бојних копљаника.
А кад Раде војску сагледао,
Заигра му срце од радости,
По средини барјак прихватио,
Под барјаком љубу загрлио,
Па излете пред бијеле дворе.
Ја каква је војвода босанска,
Сину јунак као сунце јарко,
Е не можеш, брате, разабрати:
Ил се злато у сунцу огледа,
Ил сунашце на долами златној?
Соколу се очи засјениле,
Па закликта и разави крила;
Од радости и милине дивне,
Под небо се крилом извијаше,
Над војводом тако узлеташе.
А кад Раде узјаха ждралина,
Тад' ишета Гојисава млада,
Носи чедо на десници руци,
Додаје га господару своме,
Па се њему вјеша око врата:
«Господару, сунце огријано,
«Сив соколе Босне поносите,
«Ти полазиш на бој на Косово;
«Авај мени, сињој кукавици,

«Шта ћу тужна ја у двору сама?
«Мајке немам, милог брата немам,
«Да бих сеји јаде олакшао!»
Узе Раде своје чедо драго,
Пољуби га и два и три пута,
Па је љуби тихо говорио:
«А не плачи, моја вјерна љубо,
«Ако Бог да и срећа јуначка,
«Скоро ћу се теби повратити!
«Ну будем ли јунак погинуо,
«Храни сина, узданицу драгу,
«Храни сина, до св'јетла оружја!
«Кад соколу ојачају крила
«И узрасте до коњица бојна,
«Ти га шаљи на цареву војску,
«Он ће свога осветити баба!»
Тако рече војвода босанска,
Тако рече, а нагна ждралина;
Зајечаше трубе и борије,
Закликташе соколови бојни,
Витезови развише барјаке,
Полећеше на Косово равно:
Напред јаше војвода Раде
На својему помамном ждралину,
Славан јунак на огњеном змају!

Поред њега Санчин барјактаре,
Носи јунак свилена барјака;
А за њима витезови храбри.
Над Радом се соко надношаше,
Те јунаку путе казиваше.
Тако Раде на Косово пође;
За дан за два равну Босну пређе,
Док не стиже на Мајдан планину;
Са Мајдана у Косово сиђе.
А кад дође до воде Ситнице,
И погледа јунак према себи,
Ал' Косово магла притиснула,
Силна магла, да је Бог убије!
Не види се ништа пред очима,
Да друг друга познат' не могаше.
Бога моли војевода Раде,
Да подухну ветри са горњака,
Да разгоне маглу са Косова,
Те да види шта је и како је!
Тако њему Бог и срећа дала,
Са планине вјетри подухнуше,
Разагнаше маглу са Косова.
Виђе Раде јада изненада:
Све Косово у крв огрезнуло,
Не види се земља на далеко

Од мртвијех и од рањенијех ;
Не види се над Косовом сунце
Од црнога јата гавранова.
Плану Раде као огањ живи,
Виђе јунак ће је одоцнио,
Па му жао ће изгуби душу !
Није шала, побратиме драги,
Царев хљебац, царева заклетва,
Па не доћи на бој на Косово !
Од жалости и витешких јада
Ниско јунак оборио главу,
Сузе рони низ јуначко лице,
Па погледа на Ситницу хладну,
Ал' Ситница мутна и крвава,
Она носи чалме и калпаке,
Она носи коње и јунаке,
Све јунаке под оружјем свјетлим.
Пусто поље колико је било,
Притиснули мртви и рањени,
Витезови и српски и турски ;
А око њих поломљена копља,
Пребијене сабље алеманке,
Растурени перни буздовани.
Мртви леже јунак до јунака,
А над њима гавранови лећу,

Кржавијех канца до кољена,
Јунацима кљују очи чарне,
Очи чарне и витешка лица.
Нагна коња војевода Раде
У крваво српско разбојиште,
Не би л' кога жива угледао.
Кад Ситницу воду прегазио,
Намјера га намјерила дивно:
Насред поља, љутог разбојишта,
Спустила се загоркиња вила,
На крилу јој мртав јунак спава,
Над јунаком вила заплакала.
Позна Раде кнежеву војводу,
Побратима Мусића Стјепана.
Скочи Раде са коња ждралина,
Па он пита загоркињу вилу:
«Сестро моја, загоркињо вило,
«Казуј мени, ако Бога знадеш,
«Има л' ће год у животу кнеза?
«Виће л', сејо, старог Југ-Богдана
«И његово ћеце деветоро?
«Виће л' ће год два кнежева зета,
«Обилића и с њим Бранковића?
«Јесу л', сејо, изгинули славно?
«Ђе су Турци, да их Бог убије?»

Вила њему кроз плач одговара :
«Побратиме, Санковићу Раде,
«Доцкан стиже на бој на Косово,
«За ког питаш нема ни једнога!
«Ево има три бијела дана,
«Како паде на Косово војска,
«Једно српска, а друго је турска.
«Уд'рише се Срби са Турцима,
«Крај Ситнице крај воде студене;
«За три дана и три ноћи чарне
«Не виђе се сунца ни мјесеца,
«Под облаком стрела и копаља:
«И небо је помрчало ејајно
«Од онијех свилених барјака.
«Ну погледај, побратиме драги,
«Тамо доље низ Косово равно,
«Бе 'но лежи табор од Турака,
«Ту погибе осам Југовића
«Око баба, старог Југ-Богдана:
«Бране синци мртвога бабајка!
«Бране образ и име витешко!
«Сад погледај тамо према себи,
«Под Голечем, проклетом планином,
«Ту погибе Вановић Страхиња,
«Гонећи се по Косову с Турци.

БЕОГРАД

Лука Џеловић
БЕОГРАД

«Ал' је себе осветио бане,
«Међу Турке бесне удараше,
«На копље их, силан, набадаше,
«Преко главе у вис одбацаше.
«Бог да прости Обилић Милоша
«И његову десницу јуначку,
«Име му се вазда спомињало,
«Докле тече сунца и мјесеца!
«Он улеће у чадор Муратов,
«Ту је жива цара ухватио,
«Распори га мачем и десницом.
«Сад погледај сунчеву заходу,
«Бе 'но лежи гора од копаља,
«Тамо паде славни цар Лазаре! —
«Сви падоше, славно изгинуше,
«Бранећ' цара на ограшју љутом.
«Оста само Бошко Југовићу,
«У руци му свилен крсташ барјак,
«На буљуке Турке разгоњаше,
«На Ситницу све их нагоњаше.
«Бјеже Турци испред Југовића,
«К'о пред вуком стадо преплашено.
«Ал како се Бошко расрдио,
«У Ситницу хата нагоњаше;
«Брза вода, да је Бог убије,

«Матицом га занијела бјеше,
«Те утопи коња и јунака.
«Ето, брате, невоље витешке,
«Изгибоше соколови храбри,
«Оста само Бранковићу Вуче;
«Проклет био и ко га родио!
«Проклето му племе и кољено!
«Он потури образ и јунаштво
«И погази хљеба царевога,
«Те издаде на Косову царство.
«А мој побро, војводи босанска,
«Залуд тражиш по Косову Турке,
«Косово су Турци оставили,
«Прегазеше земљу Бугарију,
«На Цариград сада ударају».
Тако вила њему говораше;
Ту војводу туга обрвала,
Па он зађе у ограшје љуто,
Те преврће мртве и рањене.
Не може их распознати Раде,
Ни Турчина нити каурина,
Ни витеза ни делију б'јесну,
Јер је нојца разавила крила
Те закрила разбојиште љуто.
Тако јунак међ, лешевн хода,

«Нит' сам, кнеже, тебе преварио!»
Плаче јунак и тужно нариче,
Око њега двадест витезова,
Сузе роне низ витешка лица.
А кад туга попрестаде прва,
Окрете се војвода Раде,
Па погледа свуда око себе,
Не би л' виђ'о царева сокола,
Који му је гласе доносио;
Ал' му соко на рамена пао
И он тужно оборио главу,
Нити кличе нити крила шири.
Вели њему војвода босанска:
«Сив соколе, побратиме драги,
«Ти се врати поносном Приморју,
«Носи гласе мојој вјерној љуби:
«Нек не чека господара свога,
«Раде јој се повратити неће,
«Већ нек храни сина до оружја,
«До оружја и коњица бојна,
«Аманет му Босна поносита!
«Нека Босну на душмана спрема!»
Тако рече војвода босанска,
Па потрже ножа од појаса,
Удари се посред срца жива.

Мртав паде војвода босански,
Паде јунак крај свечеве главе,
Паде Раде, ал' соко се диже,
Крила шири Приморју поносном
На дворове војводе босанског.
Кличе соко, гора се разлеже:
«Гојисава, Санковића љубо.
«Ти не чекај господара твога,
«Раде ти се повратити неће!
«Храни сина, па шаљи на војску,
«Косово је у крв огрезнуло!
«За крст часни и слободу златну
«Ваља нама покајати царство!»

Драг. Ј. Илић.

Издања Друштва Светога Саве :

1. књига. Друштво Светога Саве. I. Београд, 1886.
2. књига. Друштво Светога Саве, II, Београд, 1887.
3. књига. Браство I. Београд, 1887.
4. књига. Браство II. Београд, 1888.
5. књига Браство III. Београд, 1889.
6. књига. Друштво Светога Саве у г. 1888.
7. књига. Поменик Друштва Светога Саве, I.
8. књига. Последњи Борац, спев Д. Ј. Илића, Беогр. 1889.

Сви чланови Друштва Светога Саве добивају сва друштвена издања бесплатно. Прве три књиге су расापачане, а II и III књига „Браства“ продаје се онима који нису чланови по 2 динара. Обе се књиге могу добити у књижарници Велимира Валожића у Београду.

Члановима Друштва Светога Саве препоручују се и ове књиге :

1. *Српске народне пјесме*; скупио их и на свијет издао Вук Стеф. Караџић. 1. *Најстарије пјесме јуначке*. Београд, 1887.
 2. *Поменик знаменитих људи у српскога народа новијега доба*; написао М. Ђ. Милићевић; Београд, 1888.
 3. *Србија*; опис земље, народа и државе, од проф. В. Карића, Београд, 1888.
 4. *О српском језику*, написао Јован Живановић; Нови Сад, 1888.
 5. *О Македонији и Македонцима*, написао Стојан М. Протић; Београд, 1888.
 6. *Ђ и Ђ у македонским народним дијалектима*, од Стојана Новаковића; Београд, 1889.
-